

(16.6. klo 9.10; Ulkosuomalaisparlamentin 9. istunto, avajaispuhe, Helsingin yliopiston päärakennus)

Hyvät ulkosuomalaisparlamentin osallistujat,

Nuorena luulin, että maailma löytyy jostakin kaukaa. Nyt vähän vanhempana tiedän maailman pyöreäksi: mitä kauemmaksi menen, sitä lähemmäksi tulen omia juuriani.

Luulen, että moni teistä tuntee tämän saman tunteen, olettehan nytkin saapuneet tänne Suomeen pitkien matkojen takaa, eräät Australiasta ja Uudesta-Seelannista saakka.

Kotimaa on mielentila, joka ei kerro siitä, missä ihminen on syntynyt, vaan siitä, mihin ihminen tuntee kuuluvansa. Moni teistä on asunut vuosikymmeniä tai jopa koko elämänsä jossakin muualla, mutta silti varmasti edelleen tunnette kuuluvanne myös tähän maahan, Suomeen.

Ulkosuomalaisuutta tutkineiden sosiologien mielestä siirtolaisiksi muuttaneet suomalaiset ovat historian eri vaiheissa valinneet jonkin neljästä erilaisesta strategiasta sopeutuakseen uuteen yhteiskuntaan.

Käytän esimerkkinä Suomesta Yhdysvaltoihin suuntautunutta siirtolaisuutta, mutta olen varma, että tunnistatte nämä erilaiset sopeutumiskeinot myös kaikista muista suomalaisista siirtolaisyhteisöistä.

Ensimmäinen sopeutumiskeino on ollut *odottaminen*, jota monet suomalaiset siirtolaiset käyttivät muuttaessaan Yhdysvaltoihin 1800-luvun lopulla. Nämä muuttajat ajattelivat

tulleensa uuteen maahan vain muutamaksi vuodeksi eivätkä edes tahtoneet sopeutua uuteen kulttuuriin vaan odottivat vain kotiin paluuta. Suomalainen mainari kirjoitti kotiinsa Pohjois-Suomeen vuonna 1882 näin:

”Työpaikat täynnä, outo maa, wieras kieli, useimmilla matkapiljetti velkana. Sen tähden olis parasta jokaiselle Amerikkaan aikojalle, että katsoisi etuansa eikä tuota kuuluisaa Amerikan nimeä. Minä palaan kotiin heti kun voin.”

Toinen mahdollinen strategia on ollut *välttämättömyyteen alistuminen*. Uuteen maahan oli tultu, elämä oli sinne rakennettava, välttämättömyyteen oli alistuttava. Nämä ihmiset elivät usein muistoissaan ja kiinnittyivät toisiin suomalaisiin niin tiiviisti, että eivät tahtoneet aina edes opiskella englantia. Eräs vuonna 1905 New Hampshireen tullut suomalainen kuvasi vanhemmilleen ensimmäistä paikallista joulua:

”Oliko teillä hauskaa joulua ja oliko siellä mitään iltamia tai tanssia joulun pyhinä? Täällä oli hankittu kuusi suomalaisten kokoushuoneelle ja siellä sitte laulettiin ja lausuttiin runoja ja veisattiin. Minullakin kuvastui armas koulu-aika ihan elävänä silmieni eteen, mutta voi kuinka se tuntui katkeralta, kun muisti, että ne, joidenka kanssa hauskaa vietettiin, ovat kaukana – niin hirveän kaukana!”

Kolmas sopeutumiskeino on ollut *unohtaminen*, mikä on tarkoittanut suomalaisten juurien katkaisemista ja uuden kulttuurin mahdollisimman täydellistä omaksumista. Eräs länteen muuttanut suomalainen puhui englantia kaikille. Jopa omalle äidilleen, joka ei osannut sitä sanaakaan. Tällaisesta unohtamisesta hyvä esimerkki ovat myös erään kirjeen sanat:

”Olen aito amerikkalainen luonteeltani. Tämä on niin tosi. Täällä olen kuin kotonani. Ellei näin olisi, jäisi täällä toisista järeille. Täällä tosiaan tehdään rahaa toisella innolla kuin Suomessa. Tollarien perään uhraa jokainen työnsä ja työtä tekee jokainen.”

Neljäs sopeutumiskeino on ollut sitten *uusiutuminen*. Tämä on tarkoittanut sellaisen uuden identiteetin luomista, jossa suomalaisuus ja uuden maan kulttuuri elävät rinnakkain. Monessa amerikkalaisessa kodissa kohtaa esimerkiksi tällaisen tunnelman. Talot ovat amerikkalaisen suuria, makuuhuoneita on monta, sisustus on loistokasta ja väljää. Seinällä kuitenkin saattaa olla porontalja, ikkunalaudalla puinen hirvi, keittiössä litalan astiat ja kylpyhuoneessa Marimekon pyyhkeet.

Olen varma, että te olette kohdanneet nämä kaikki ihmistyypit eri puolilla maailmaa. Minne suomalaiset ovat muuttaneet, siellä joku on päättänyt odottaa tai alistua välttämättömyyteen, joku toinen taas on päättänyt unohtaa tai uusiutua. Nykyisin luulisin, että unohtaminen tai uusiutuminen ovat aikaisempaa yleisempää, koska suomalaisten kielitaito on parempaa ja sopeutuminen uuteen kulttuuriin tästä syystä helpompaa.

Hyvät vaikuttajat,

Te ette ole unohtaneet. Olen varma, että tässä joukossa suurin osa ihmisistä on uusiutujia, joiden elämässä vanhat suomalaiset arvot ja tavat elävät hyvässä sovussa uuden asuinmaan kulttuurin kanssa.

Juuri teidänkaltaisilla ihmisillä on paljon annettavaa Suomelle. Ihminen tarvitsee juuret, mutta myös siivet, jotka syntyvät

uusista ajatuksista. Kuten kaikki yhteiskuntaamme tuntevat tietävät, meidän maamme kaipaa uudistumista. Uusia ajatuksia syntyy parhaiten ympäristössä, missä uusi ja vanha kulttuuri kohtaavat toisensa ja pakottavat arvioimaan uudelleen totuttuja tapoja. Tällaisia ajatuksia saamme parhaiten juuri ulkomaille muuttaneilta suomalaisilta.

Kun yhteiskunta ympärillämme horjuu, instituutiot luovat turvaa. Suomalainen demokratia on rakennettu graniitille, kovalle ja kestäväälle kivelle.

Suomalaisessa demokratiassa on kuitenkin pieni särö: ulkosuomalaisten poliittinen edustus. Viime eduskuntavaaleissa äänioikeutettuja ulkosuomalaisia oli vajaa 250 000, saman suuruinen ryhmä ihmisiä kuin ruotsia äidinkielenään puhuvat suomalaiset. Näistä ulkosuomalaisista eduskuntavaaleissa äänesti vain pieni vähemmistö, noin 10 prosenttia. Nykyisessä vaalijärjestelmässämme ulkosuomalaisten äänet hajoavat eri alueille eikä niitä lasketa omana vaalipiirinä. Tästä kaikesta johtuu, että ulkosuomalaiset eivät saa kokoaan vastaavaa edustusta eduskuntaan.

Tämä tilanne vahvistaa ulkosuomalaisparlamentin asemaa ulkosuomalaisten edustajana. Työnne on näkynyt muun muassa kansalaisuuslain uudistamisessa, suomenkielisen opetuksen puolustamisena, työeläkkeiden verotuksen kohtuullistamisessa ja kirjeäänestyksen toteuttamisessa.

Teillä on suuri vastuu, uskon Teidän käyttävän sitä harkiten ja kaikkien suomalaisten puolesta.

Toivon menestystä työhönne yhteisen kotimaamme puolesta.

Kiitos!